

BEZPEČNÉ CESTY DO ŠKOLY

Vyhodnocení dotazníkových šetření 2018–2023

BEZPEČNÉ CESTY DO ŠKOLY

Projekt podporuje hl. m. Praha

Realizováno v rámci projektu **Udržitelně do škol** – výzkum dopravního chování rodin se školními dětmi v ČR, který byl podpořen Ministerstvem životního prostředí. Projekt nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP.

Obsah

Úvod.....	3
Základní údaje o respondentském vzorku	6
Způsob dopravy do školy	7
Doprovázení dětí a vnímání cesty	11
Předprostor školy.....	13
Cesta do školy s kamarády	14
Učitelé a zaměstnanci škol.....	15

Úvod

Program **Bezpečné cesty do školy** realizuje organizace Pěšky městem, z. s., za podpory hl. m. Prahy. Program vznikl na základě inspirace zahraniční praxí (Velká Británie – Safe Routes to School, New York aj.), první školní projekty byly zahájeny v r. 2002. Od té doby programem prošlo více než 60 škol a z návrhů dopravních studií se realizovalo přes 100 úprav ve prospěch větší bezpečnosti pěších. Od roku 2018 používáme standardizované dotazníky, které umožňují srovnání dat z jednotlivých škol. Dotazník pro učitele a zaměstnance škol jsme přidali v roce 2020.

Cílem programu **Bezpečné cesty do školy** je:

- zklidnění dopravy a zvýšení dopravní bezpečnosti v okolí škol;
- podpora udržitelné dopravy (chůze a jízdy na kole) a zdravého životního stylu;
- zlepšení životního prostředí v okolí škol;
- zvýšení zájmu žáků i rodičů o veřejný prostor v okolí škol a zlepšování jeho kvality.

V rámci jednotlivých školních projektů je vypracován školní plán mobility, jehož nedílnou součástí je dopravní studie s konkrétními návrhy na úpravy dopravní infrastruktury. Databáze zapojených škol je dostupná na:

www.peskymestem.cz/projekt/bezpecne-cesty-do-skoly/zapojene-skoly.

Vyhodnocení shrnuje data o dopravním chování, která byla sesbírána na pražských školách zapojených do programu **Bezpečné cesty do školy** v letech 2018–2023. Na všech školách byly používány stejné dotazníky pro žáky, rodiče i pedagogy. Respondenti byly oslovováni přímo školou, sběr dotazníků probíhal prostřednictvím Google forms.

Do vyhodnocení jsou zahrnuta data o dopravním chování za tyto školy: ZŠ Na Beránku (Praha 12), Smysluplná škola, Lyčkovo nám. (Praha 8), ZŠ Školní (Praha 4), ZŠ Chvaletická (Praha 14), ZŠ Hloubětínská (Praha 14), ZŠ Klausova (Praha 13), ZŠ Na Slovance (Praha 8), ZŠ praktická Ružinovská (Praha 4), ZŠ Drtinova (Praha 5), ZŠ Na Žvahově (Praha 5), ZŠ Dolní Měcholupy, ZŠ Chodov (Praha 11), ZŠ Na Dlouhém lánu (Praha 6), Gymnázium, Střední odborná škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené Ječná (Praha 2), ZŠ Dědina (Praha 6), ZŠ Solidarita (Praha 10), Německá škola v Praze (Praha 5), ZŠ Prof. Švejcara (Praha 13) a ZŠ Mikoláše Alše v Suchdole.

Ze společného vyhodnocení byla vyjmuta pouze ZŠ Zahrádka, která vzdělává děti s kombinovaným postižením, a má proto vzhledem k dopravě velmi specifické potřeby.

Výsledky dopravních šetření na jednotlivých školách se mohou značně lišit. Při formulování školního plánu mobility a návrhů na úpravy infrastruktury je vždy potřeba vycházet z konkrétních podmínek a situace školy. Toto vyhodnocení si klade za cíl na

základě průměrných hodnot stanovit převládající trendy a postihnout základní vzorce chování.

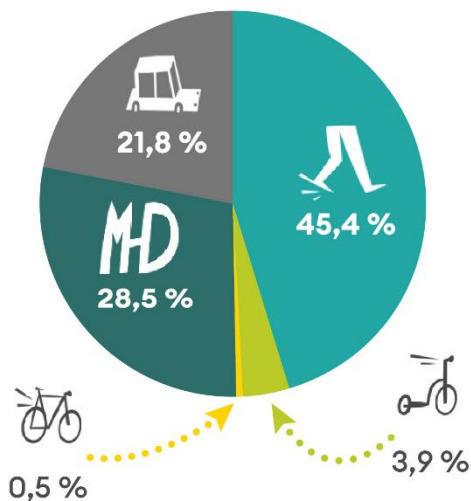
Typ školy podle umístění	Celkem
sídliště	9
širší centrum	6
speciální	2
periferie	2
Celkový součet	19

Respondenti	Celkem
děti	6 697
rodiče	3 461
učitelé a zaměstnanci školy	234

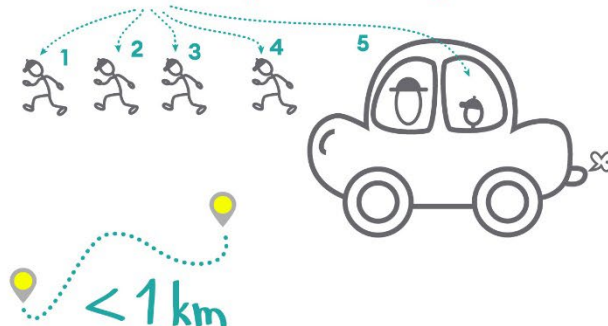
BEZPEČNÉ CESTY DO ŠKOLY

Výsledky dotazníkového šetření
na 19 pražských školách z let 2018–2023

Způsob dopravy do školy v Praze

Každé 5. dítě jezdí do školy autem.

**18%
RODIČŮ**

kterí vozí děti do školy
autem denně,
bydlí do 1 km od školy.

4 % dětí
JEZDÍ
na koloběžce

na koloběžce
by CHTĚLO JEZDIT
23 % dětí

12 % dětí
na kole
by CHTĚLO JEZDIT

0,5 % dětí
JEZDÍ
na kole

Rodiče děti vozí do školy nebo ze školy autem
především z časových a organizačních důvodů,

mají to po cestě do práce (51 %)
nebo to považují za nejrychlejší možnost (33 %).

43 % dětí považuje ranní provoz
před školou za nepříjemný.

76 % rodičů by uvítalo
bezpečnější pěší cesty u školy.

40 % učitelů si myslí,
že se řidiči u škol chovají nezodpovědně.

55 % rodičů by uvítalo
omezení provozu před školou.

**74%
RODIČŮ** postrádá u škol možnost
bezpečného uložení kol nebo koloběžek.

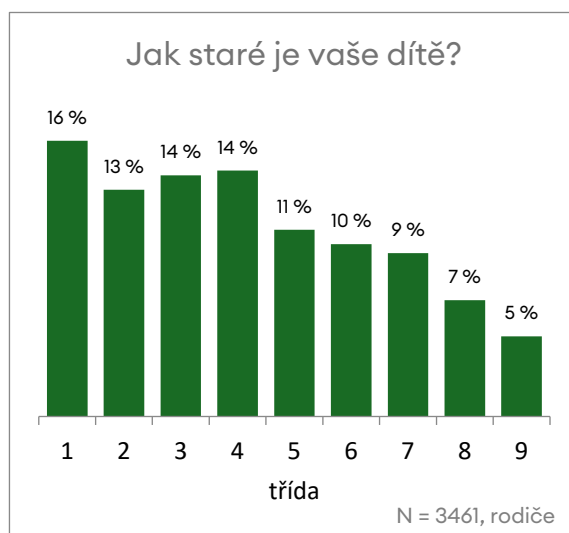
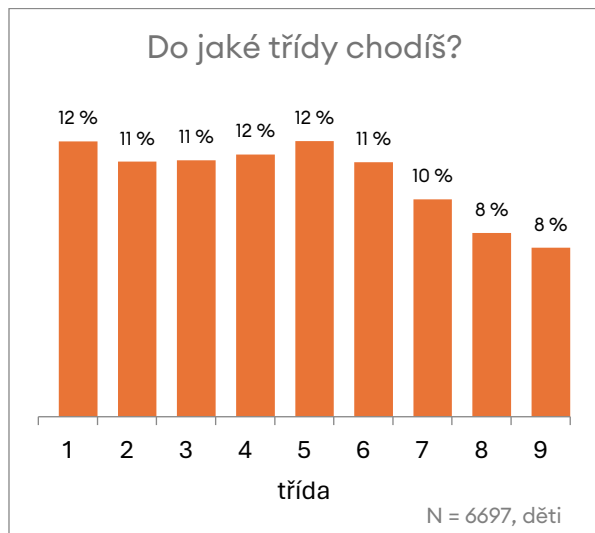
Dotazníkové šetření programu Bezpečné cesty do školy; podrobné výsledky na www.peskymestem.cz.

pěšky
místem

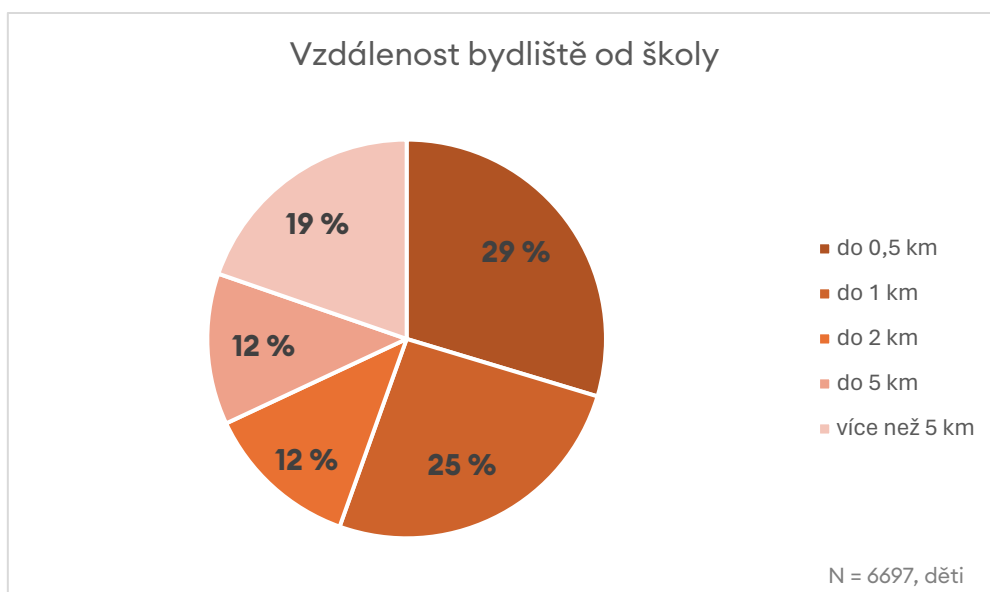
PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

Základní údaje o respondentském vzorku

Děti se zúčastnily ve vyváženém poměru ohledně pohlaví: 50 % dívek a 50 % chlapců. Nejvíce dětí bylo z 1. stupně (některé zapojené školy jsou jen prvostupňové). Podobně v rodičovském dotazníku více odpovídali rodiče dětí z prvního stupně.

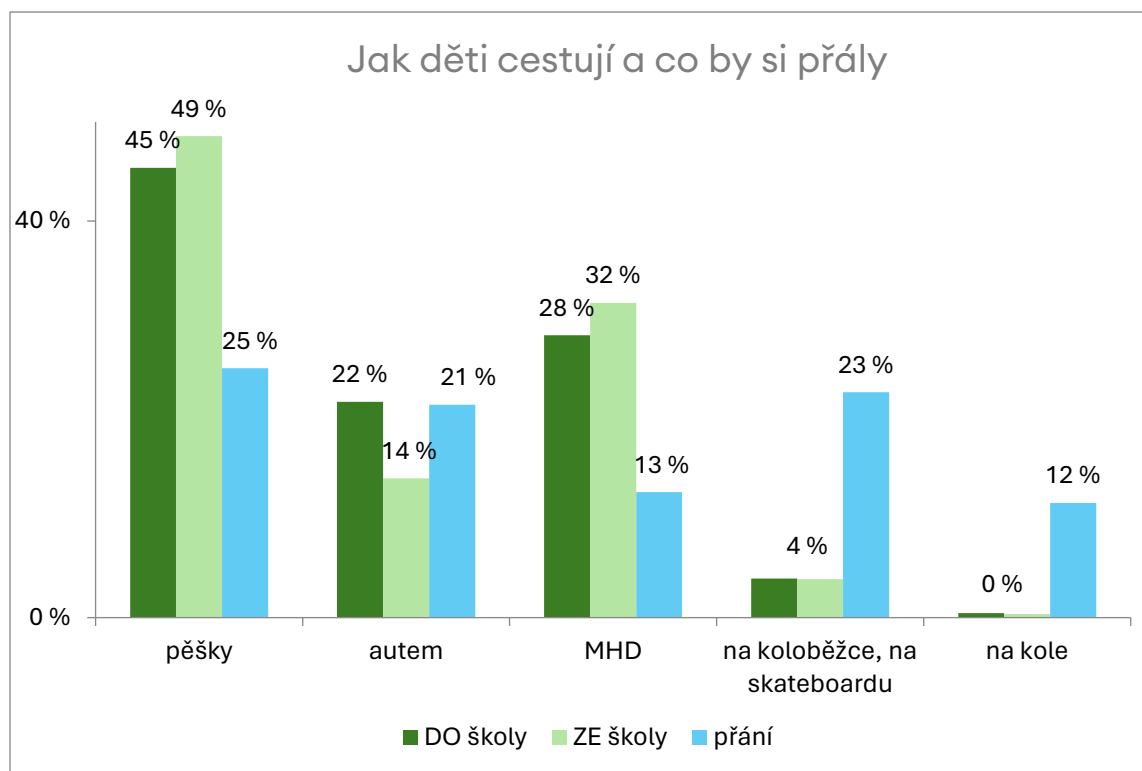
Podle dotazníku pro děti i pro rodiče bydlí nadpoloviční většina dětí do 1 km od školy.

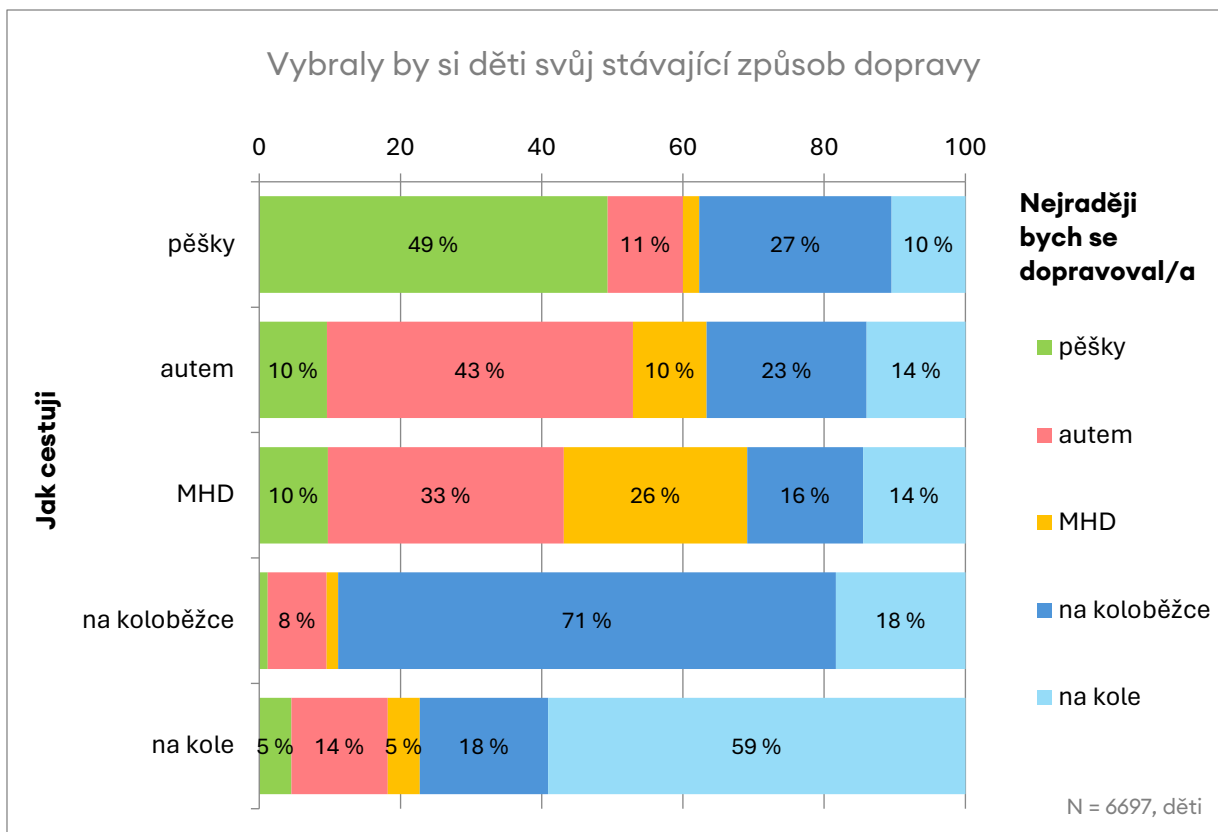
ZPŮSOB DOPRAVY DO ŠKOLY

V Praze se děti do školy dopravují nejčastěji pěšky, druhým nejpoužívanějším způsobem dopravy je MHD. Autem cestuje do školy 22 % dětí, což je o trochu méně, než je celostátní průměr (24 %). Na všech školách jsme pozorovali, že odpoledne podíl dětí dopravovaných autem klesne asi o jednu třetinu, a zároveň se zvýší počet dětí, které se dopravují samostatně, bez doprovodu dospělé osoby. **Zatímco ráno je na mnoha místech přítomný strážník městské policie, odpoledne jsou přechody většinou nehlídané, děti navíc chodí v průběhu delšího časového rozpětí.**

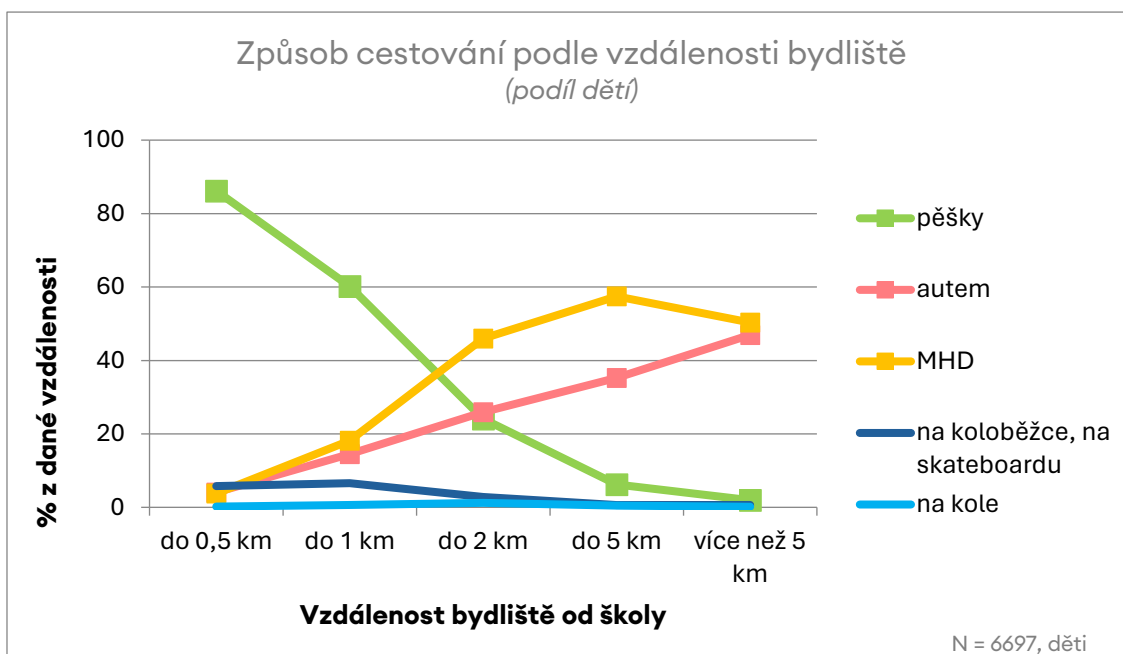
Děti častěji využívají koloběžky než kola. V některých školách jsou koloběžky velmi oblíbené (např. v ZŠ Pod Žvahovem to je 30 %), kola jsou k dopravě do školy používána velmi zřídka. Koloběžky a kola jsou nicméně dopravní prostředky, které by děti k dopravě využily rády. Jako překážku nejčastěji zmiňují, že jim to rodiče nechtějí dovolit (31 %) nebo že si ve škole kolo či koloběžku nemají kam uložit (26 %). Nedostatek bezpečných stojanů na kola a koloběžky potvrzují i rodiče – 73 % z nich uvedlo, že by u školy stojany uvítali.

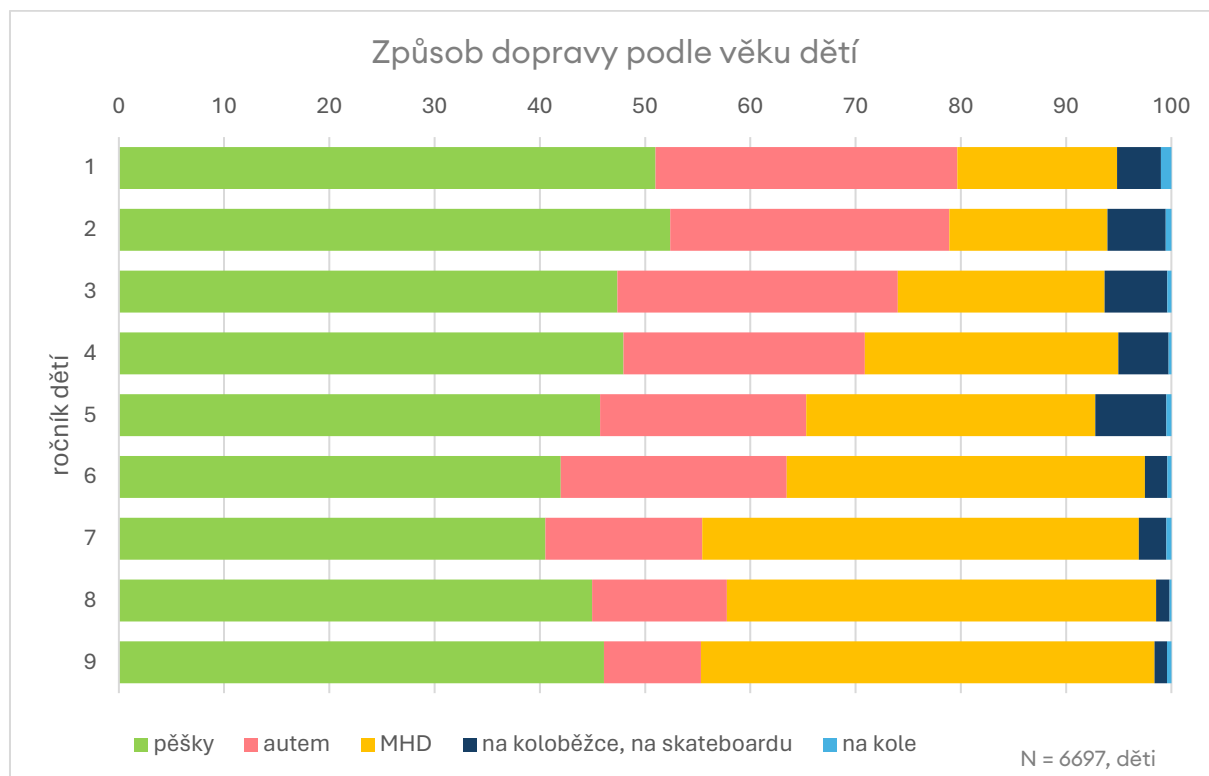
Pokud porovnáme aktuální způsob dopravy dětí do školy a jejich přání, zdá se, že nejspokojenější jsou ty, které již nyní cestují na koloběžce, a 70,5 % z nich by si koloběžku opět zvolilo. Také děti, které jezdí na kole, by si kolo vybraly (60 %), nicméně vzhledem k nízkému zastoupení cyklistického způsobu dopravy je tento údaj potřeba brát s rezervou. Děti, které chodí pěšky, by u pěší dopravy setrvaly ve 49 %, případně by volily koloběžku či kolo. U dopravy autem by zůstalo 43 % dětí, které tak cestují nyní. Nejméně oblíbená je u dětí doprava MHD.

Pěšky děti chodí nejvíce do 1 km, i když ještě ze vzdálenosti 2 km chodí 24 % dětí pěšky. Děti, které bydlí dále od školy, jezdí častěji MHD než autem. **Z údajů v rodičovském dotazníku vyplývá, že 18 % rodičů, kteří vozí děti denně do školy autem, bydlí do 1 km od školy.**

Podíl dětí, které chodí do školy pěšky, se v závislosti na věku nějak výrazně nemění, drží se mezi 40 a 50 %. Čím jsou děti starší, tím častěji cestují MHD a tím méně je rodiče vozí autem. Zajímavé je, že u starších dětí klesá obliba koloběžek.

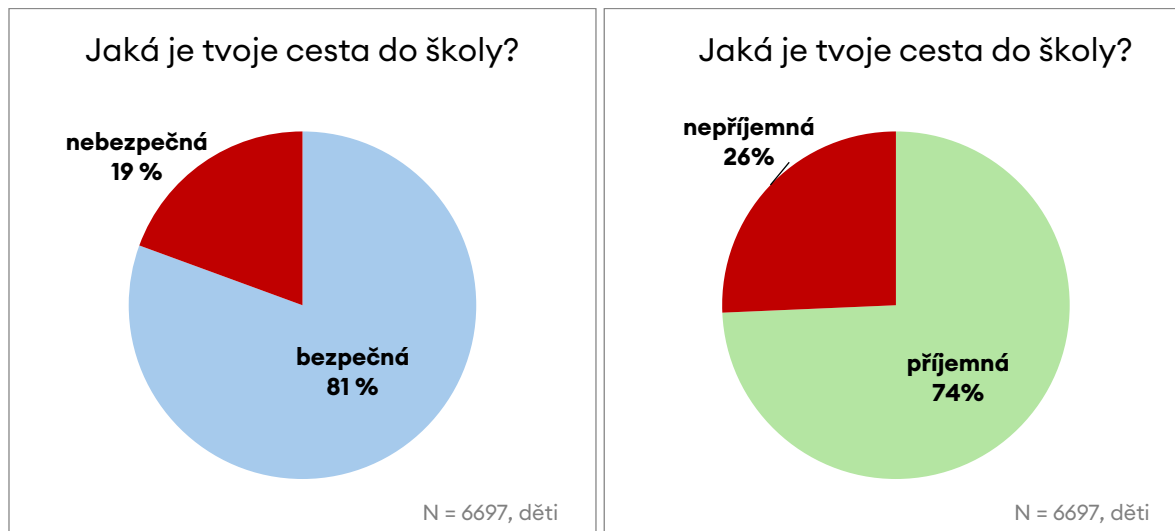
Rodiče cestu autem volí nejčastěji proto, že pak pokračují dál do práce. Tím se také vysvětluje pokles podílu dětí, které jedou autem odpoledne. Druhý nejčastěji zmiňovaný důvod cesty autem je rychlost. Rodiče, kteří jezdí ke škole občas nebo výjimečně, zmiňovali nutnost dovézt do školy nějaký materiál či vybavení (sběr papíru, projekt), nutnost stihnout jiné aktivity (kroužky, návštěvy) nebo výjimečnou situaci (zaspí, zdravotní problém).

Pokud vozíte své dítě alespoň někdy do školy nebo ze školy autem (vy nebo jiná dospělá osoba), jaké jsou pro to důvody?
% z platných odpovědí (N = 2213, rodiče)

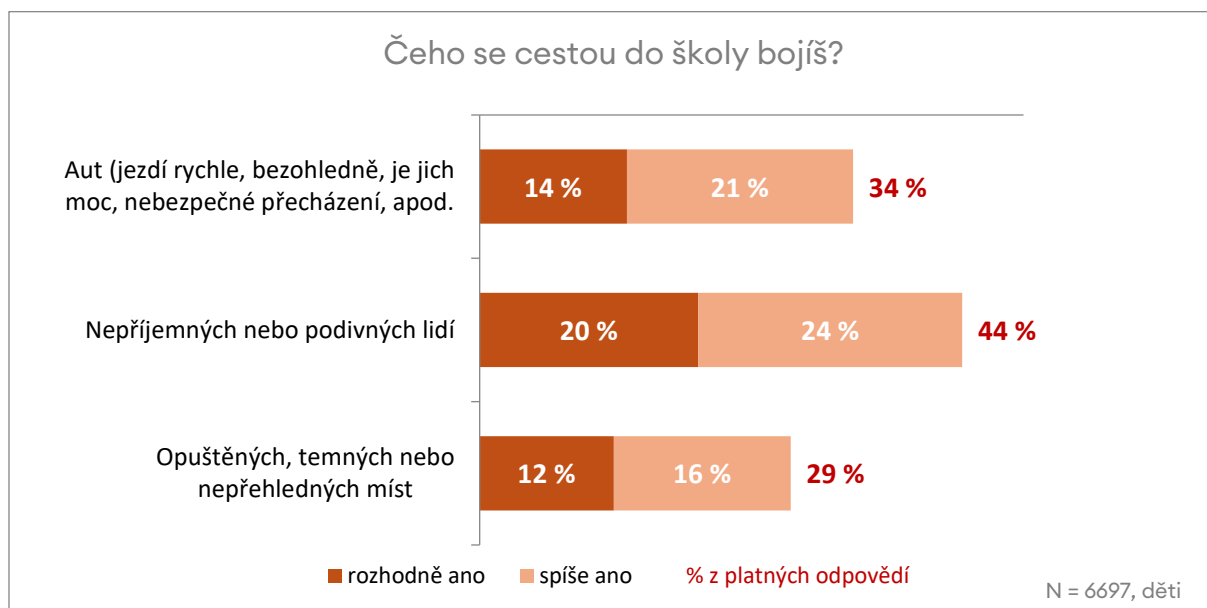

Doprovázení dětí a vnímání cesty

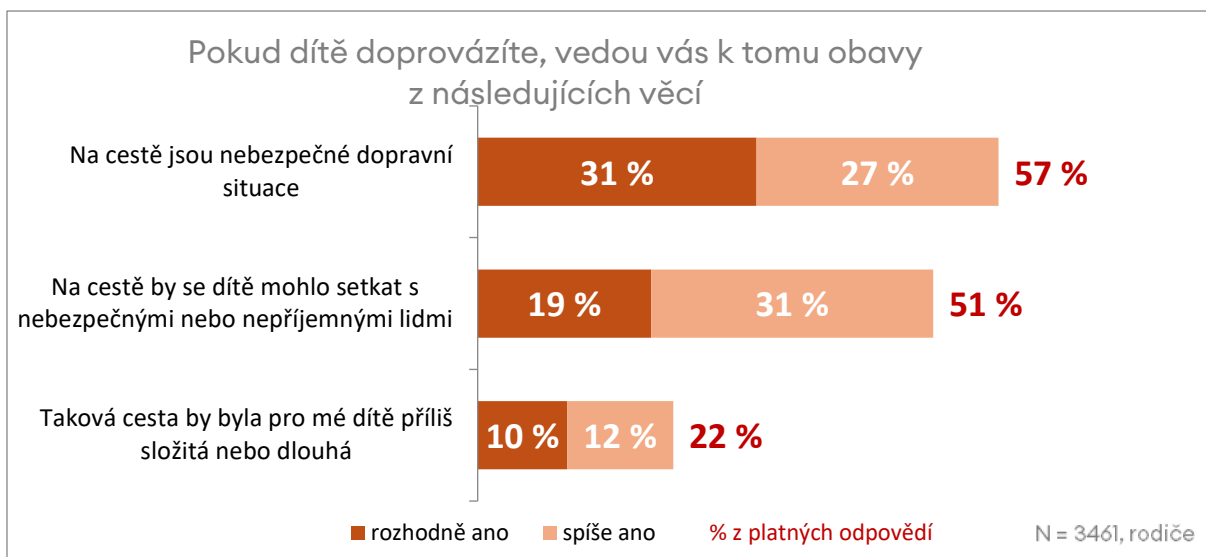
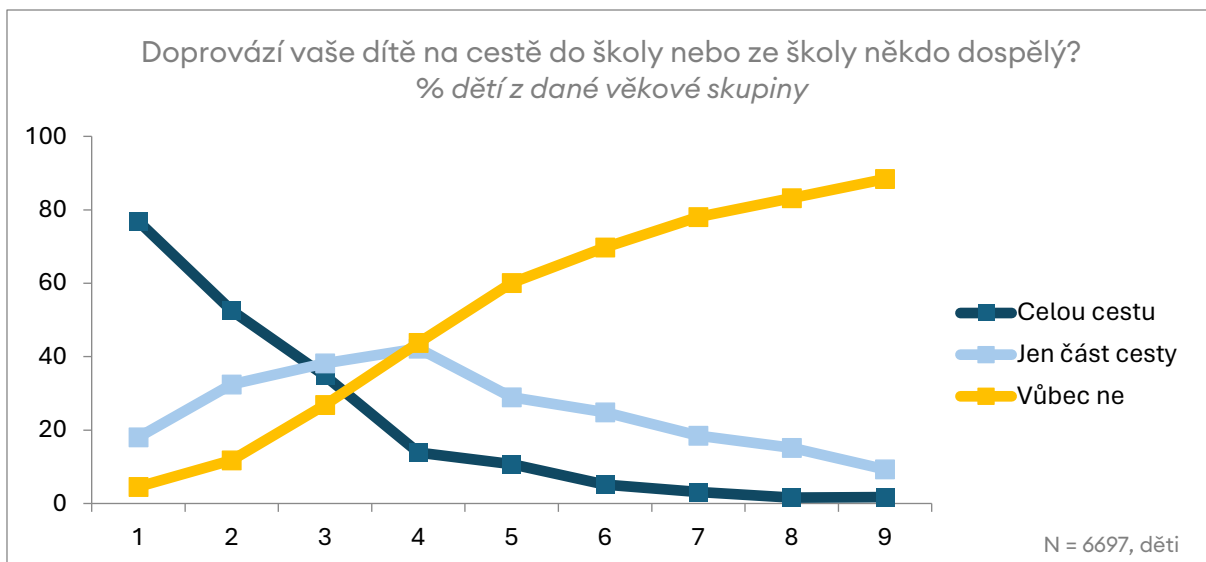
Jako nebezpečnou svoji cestu do školy označilo 19 % dětí, jako nepříjemnou 26 %. Nebezpečí více vnímají mladší děti, za nebezpečnou svoji cestu považuje každý čtvrtý prvňák.

Děti se mají obavy z nepříjemných lidí, automobilová doprava se objevuje u dětí jako obava až na druhém místě.

Rodiče nebo jiná dospělá osoba doprovází především prvňáky a druháky. Ještě ve čtvrté třídě chodí s doprovodem alespoň část cesty 42 % dětí. Rodiče děti doprovázejí především kvůli obavám z nebezpečného dopravního provozu.

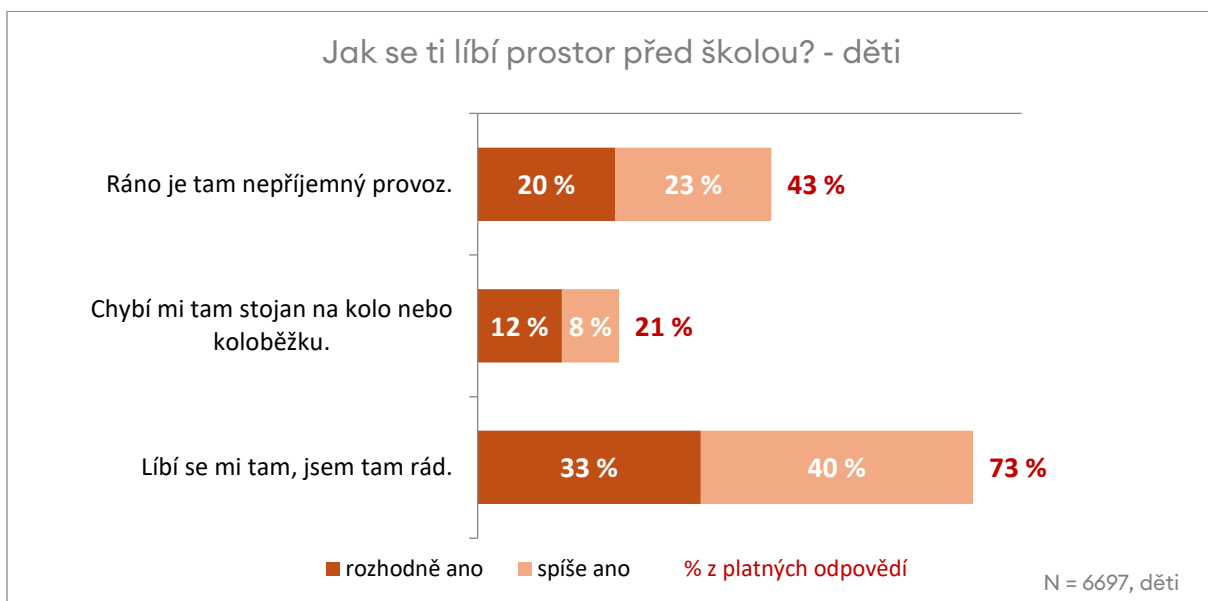

Předprostor školy

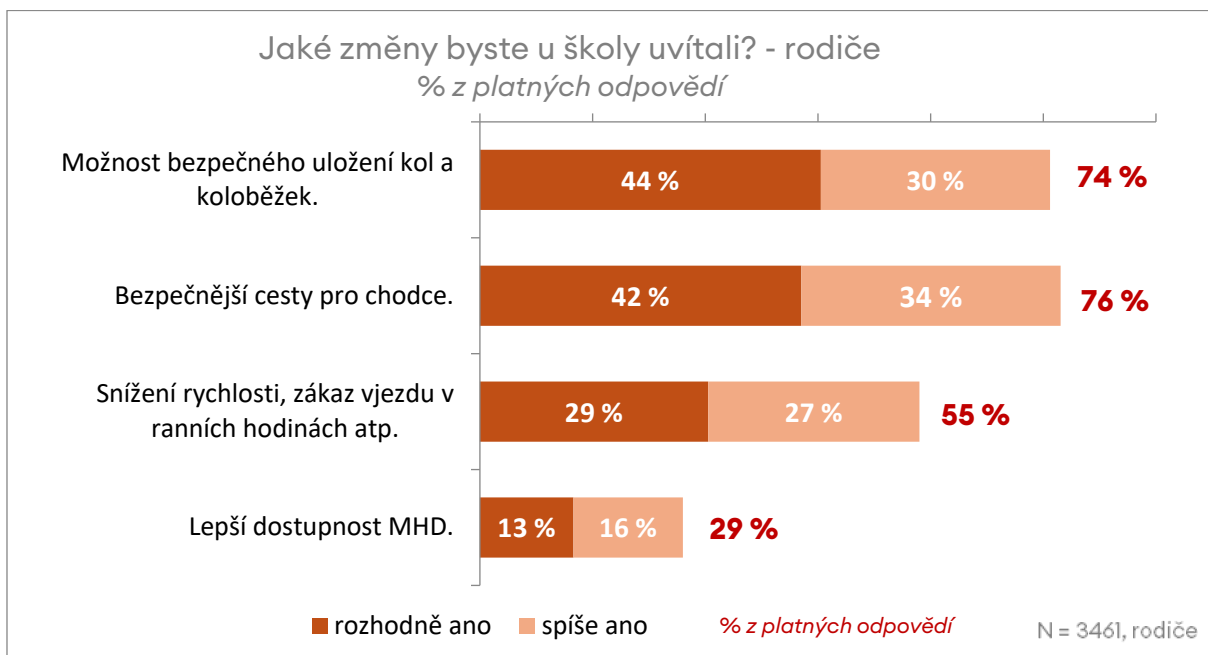
Prostor před školou je místem, kde se přirozeně setkávají děti i rodiče. Rodiče tu často čekají, pro děti by prostor měl být přívětivý a bezpečný. Preferenci by měly mít pobytové kvality.

Děti i rodiče často zmiňují, že by před školou uvítali lavičky, vedení škol se tomu nicméně brání z obavy před nepořádkem a výskytem nežádoucích sociálních jevů. Děti by uvítaly více zeleně a zábavní nebo herní prvky.

Automobilový provoz u školy vnímá jako nepříjemný 43 % dětí.

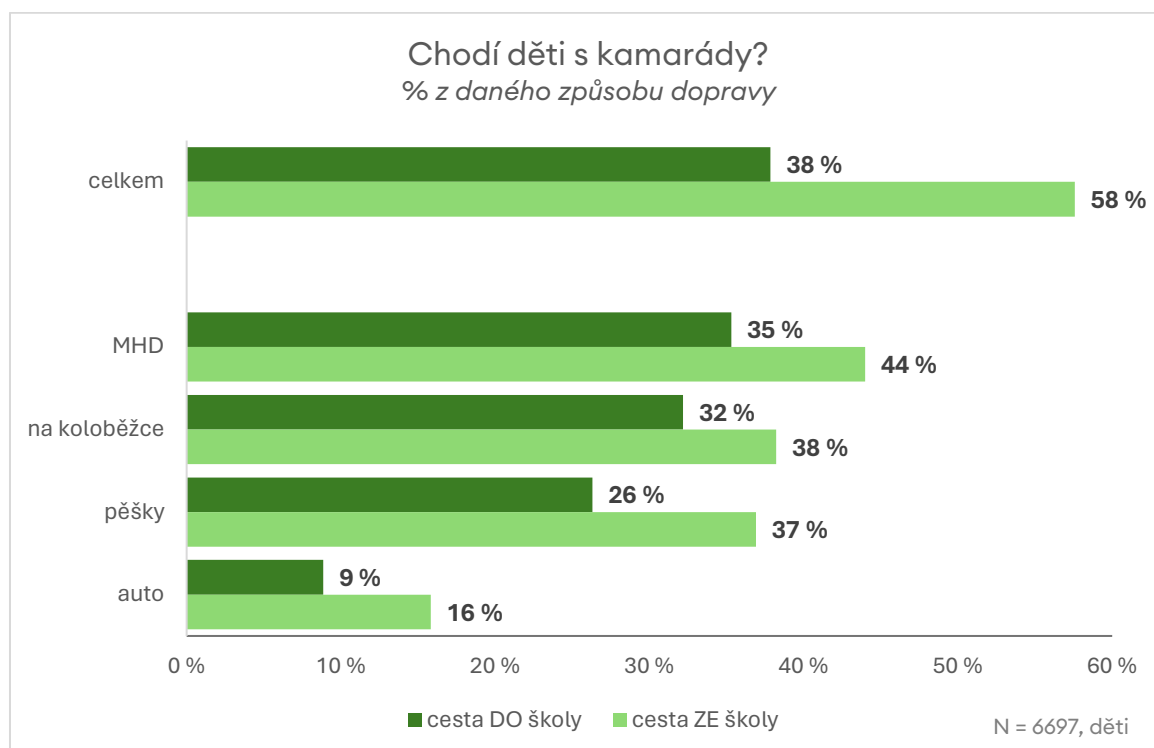
Rodiče by uvítali u škol bezpečnější cesty pro pěší i větší zklidnění automobilové dopravy, 73 % rodičů postrádá možnost bezpečného uložení koloběžky nebo kola.

Cesta do školy s kamarády

Cesta do školy není jen fyzické přemístění dítěte z domova do školy. Ranní cesta může být příležitostí k pravidelnému přirozenému pohybu, který dětem pomáhá se ve škole lépe soustředit. Cesta do školy může děti naučit mnoha důležitým dovednostem a kompetencím: hlídat si čas, chovat se zodpovědně, poznat místo, kde žijí a vytvořit si k němu vztah. Důležitým momentem je i prvek socializace, sdílení cesty do školy nebo ze školy s kamarády a spolužáky.

S kamarádem děti chodí častěji odpoledne než ráno. Ze školy chodí s kamarády 4 z 10 dětí, které využívají veřejnou dopravu, koloběžku, nebo které jdou pěšky. Při cestě autem má kamaráda jen každé šesté dítě.

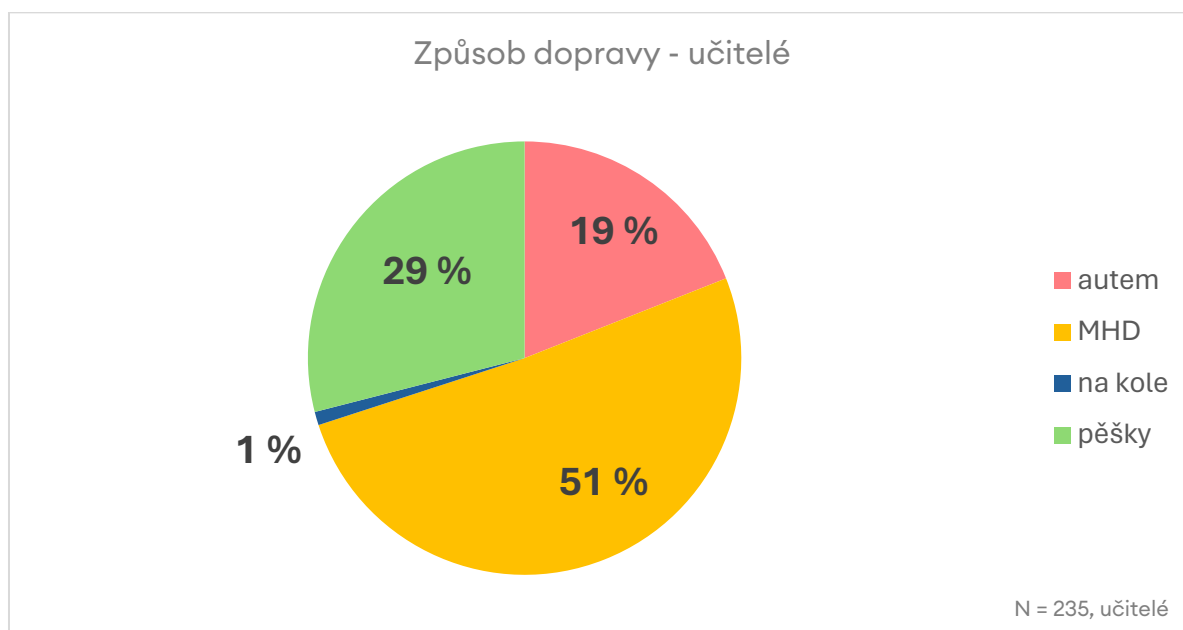

Učitelé a zaměstnanci škol

Dotazník pro učitele a zaměstnance školy jsme zařadili jako součást průzkumu od roku 2020. Zaměstnanci školy tvoří významnou složku při posuzování dopravních opatření u škol a jejich potřeby a podněty by neměly být opomíjeny. Vedení škol se snaží učitelům i dalším zaměstnancům jako benefit nabídnout možnost parkování. Zaměstnanci školy jsou ale zároveň skupinou řidičů, pro kterou je nejsnazší stanovit jasná pravidla, jako je například příjezd mimo ranní špičku apod. Učitelé jsou zároveň pro děti vzory, a pokud škola vyžaduje nějaké chování od rodičů, měla by platit stejná pravidla i pro učitele.

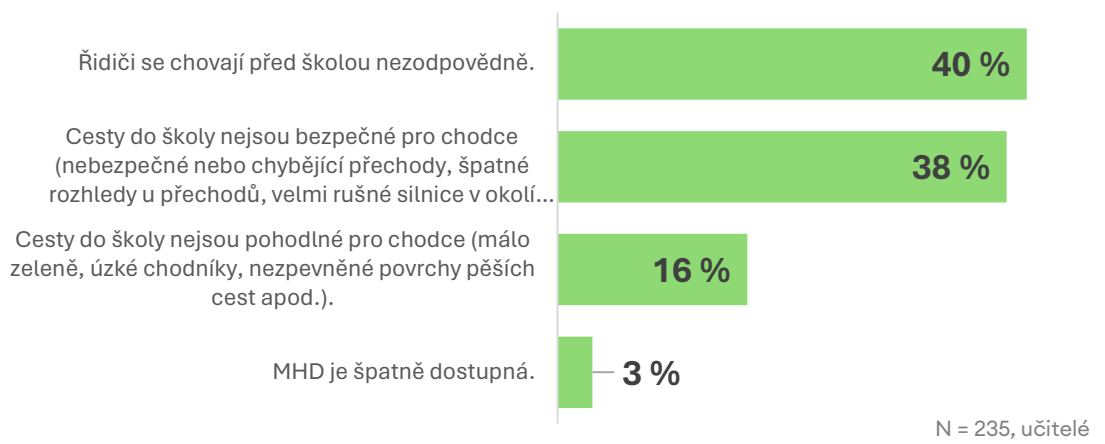
Dotazník pro učitele si klade za cíl získat informace nejen o způsobu dopravy samotných učitelů, ale také o jejich názoru na roli školy při výchově dětí k udržitelné mobilitě a o způsobu komunikace s dětmi a/nebo s rodiči o každodenní dopravě. Zjištění z dotazníku mohou školy využít při sestavování školních plánů mobility.

Učitelé a zaměstnanci školy to už většinou nemají do školy tak blízko jako děti, přesto 29 % z nich chodí do školy pěšky. Polovina učitelů (51 %) využívá k cestě do školy veřejnou dopravu, 19 % jezdí autem. Veřejnou dopravu před autem učitelé upřednostňují především z finančních důvodů, částečně i kvůli problémům s parkováním. Naopak u dopravy autem oceňují flexibilitu a rychlost.

Učitelé posuzují dopravu u škol nejen z pohledu vlastních cest do práce, ale také jako doprovod velkých dětských skupin. Cestování s větší skupinou dětí má svá specifika, vyžaduje například delší čas pro překonání komunikace nebo větší prostor na chodnicích či zastávkách MHD. Až 40 % učitelů si myslí, že řidiči se u škol nechovají zodpovědně, 38 % si myslí, že pěší cesty nejsou dostatečně bezpečné. K MHD většinou učitelé nemají výhrady.

Vnímáte nějaké problémy související s dopravou v okolí školy?

Využití cyklodopravy u učitelů a zaměstnanců škol odpovídá celopražskému průměru, pohybuje se okolo 1 %, Učitelé by však na kole rádi jezdili častěji, jako preferovaný způsob dopravy kolo uvedlo 21 % z nich. Překážkou je často velká vzdálenost, ale také obava z jízdy na kole po městě.

Přitom 47 % učitelů by uvítalo zlepšení podmínek pro dopravu na kole nebo koloběžce, ať už pro sebe nebo pro děti. Zmiňují především bezpečnou infrastrukturu (cyklostezky), stojany na kola a koloběžky, ale také možnost se ve škole osprchovat.

Naprostá většina učitelů souhlasí s tím, že škola hraje při výchově k zodpovědnému dopravnímu chování důležitou roli, zmiňují nicméně nezbytnou spolupráci rodiny i celé společnosti. Ve vzdělávacím plánu se dopravní výchova objevuje na prvním stupni ZŠ nejčastěji v hodinách prvouky nebo vlastivědy, na druhém stupni v rámci občanské výchovy (nebo podobných předmětů), případně na třídnických hodinách. Téma bývá také zařazováno do tělesné výchovy nebo výuky jazyků.

Při otázce na možné aktivity školy pedagogové vybírali z předem sestavené nabídky. Vycházeli jsme při ní jednak z běžné praxe škol, ale pokusili jsme se navrhnout i takové aktivity, se kterými se ve školách běžně nesetkáváme. Všechny navržené aktivity měly ze strany pedagogů nadpoloviční podporu. Nejvíce učitelů si umí představit návštěvu dopravního hřiště, což je již nyní pravidelná akce většiny škol. Z hlediska motivace a osvěty je zajímavější zařazení akcí na podporu pěší dopravy, jako jsou například pěší dny, které se jeví jako smysluplné 86 % pedagogů.

Které z následujících aktivit by vám přišly smysluplné a umíte si představit, že byste je začlenil/a do výuky nebo komunikace s rodiči?

